Opinii

Cămaşa europeană – mai aproape decât platoşa americană de Bogdan Chireac

Alegerile din Republica Moldova au decurs într-o linişte aproape nefirească. După recentele victorii portocalii din Ucraina şi România, era de aşteptat mult zgomot şi în stânga Prutului.

Dar bătrânul comunist Vladimir Voronin, cel care acum patru ani avea în planul de guvernare o nouă rusificare a ţării, de la limbă şi până la economie, a avut grijă, de această dată, să se prezinte el însuşi din roşu în portocaliu. Evenimentele sunt în desfăşurare. Poate că Urecheanu sau Roşca vor demonstra că ei sunt adevăraţii portocalii.

Oricum însă, presa internaţională consemnează, deja, că Republica Moldova este a treia republică ex-sovietică – după Georgia şi Ucraina – care iese din orbita Moscovei. Probabil că cele trei ţări baltice, astăzi membre NATO şi UE, sunt deja considerate că nu au făcut niciodată parte din fosta URSS…

La est de graniţele României, în fostul spaţiu sovietic, se desfăşoară, de un an de zile, un joc politic complex ce pare să-şi propună aducerea unor state cu regimuri autoritare apropiate Moscovei la o democraţie de tip occidental.

Aşa s-a întâmplat în Georgia, când ex-ministrul sovietic de Externe, Eduard Sevardnadze, a fost înlăturat de la putere, după ce câştigase un nou mandat prezidenţial printr-o mişcare de strada ce l-a impus pe proamericanul Mihail Saakaşvili. Acest lucru s-a întâmplat şi în Ucraina, unde tandemul de tristă amintire, Kucima-Ianukovici, a fost înlocuit de aşa-numitul prooccidental Iuscenko.

Când în spatele uşilor închise, când la vedere, aceste mişcări destul de pasnice de eliberare au reieşit că ar fi fost susţinute de Statele Unite. În presa a ajuns informaţia ca opoziţia lui Iuscenko a beneficiat de la Washington de peste 90 de milioane de dolari pentru a

întoarce rezultatul alegerilor.

De aici şi reacţia lui Voronin de a se anunţa brusc prooccidental, şi asta imediat după vizita preşedintelui Băsescu la Chişinău. În zilele următoare vom vedea dacă SUA îi vor acorda credit lui Voronin sau nu. Politica americană pentru fostul spaţiu sovietic şi bazinul Mării Negre urmează extinderii NATO până la linia trasată în nord de Polonia şi ţările baltice şi în sud de România şi Bulgaria.

SUA sunt nemulţumite de tipul de democraţie existent în Rusia lui Vladimir Putin şi încearcă, uzând, deocamdată, de pârghii democratice deja existente să accelereze schimbarea acestor state. De asemenea, Washingtonul a cerut public Moscovei să se democratizeze şi să respecte drepturile omului. De aici şi încordarea evidentă la întâlnirea Bush-Putin de la Bratislava, de acum două săptămâni.

Este o luptă surdă, ce nu mai are de-a face cu binomul capitalism-comunism, ci cu rolul de superputere pe care America îl joacă efectiv în lume astăzi, precum şi cu Rusia, fosta superputere care aspiră să-şi recapete la un moment dat statutul pierdut.

În această politică americană, vizavi de fosta URSS, stă, probabil, şi resortul politicii externe promovate de preşedintele Traian Băsescu: axa cu Washingtonul şi zona Mării Negre. Atât doar ca în această situaţie, în mod evident, mai exista un actor, deocamdată tăcut: Uniunea Europeană. Sau, mai precis, câteva state puternice de pe bătrânul continent, între care Franţa şi Germania.

Deocamdată, America ajuta la schimbarea unor regimuri scoţând pentru anumită vreme aceste state de pe orbita Moscovei. Problema este ca SUA nu par dispuse să plătească pentru aducerea cu totul a acestor tari în lumea occidentala. Ele ar prefera să lase aceasta sarcina europenilor.

Aceştia, însă, nu au nici în plan şi nici în buget democratizarea fostului spaţiu sovietic, aşa cum nu se gândesc nici la democratizarea islamului. Ca urmare, atunci când Iuscenko, umflat de americani, a cerut să înceapă negocierile de aderare a Ucrainei la UE, a fost tratat, la

Bruxelles, cu un refuz enervat.

Aceasta fiindcă europenii au deja o experienţă cuprinzătoare cu statele ex-comuniste din Est. Acestea au avut întotdeauna aceeaşi fundaţie culturala comuna, europeană, cu restul continentului. Şi totuşi a fost nevoie de 15 ani de intens sprijin occidental nu pentru a integra aceste state cu adevărat în Europa, ci pentru a le reface compatibilitatea cu aceasta.

În spaţiul ex-sovietic, lucrurile sunt infinit mai complicate. Partidul care a câştigat majoritatea în Republica Moldova se numeşte în continuare Comunist. Coordonatele etnice şi culturale în fostul spaţiu sovietic nu pot fi, în niciun caz, comparate cu cele din Europa de Est fosta comunista.

Este ceea ce ignora îndeobşte politica externă americană, atunci când ia decizii macro, încercând, de exemplu, să aplice modelul democratizării României în Irak... Europa evita să aibă vreo poziţie fata de aceasta ofensiva americană în spaţiul ex-sovietic. Aceasta, pe de-o parte, fiindcă nu doreşte să-şi pună în primejdie relaţiile cu Rusia.

Pe de alta, Europa este mult prea ocupata cu propria integrare pentru a mai avea resurse şi pentru fosta URSS. De aceea, poziţia pe care o au marile capitale europene fata de schimbările din Est este una pragmatica: ele se bucura de orice victorie a democraţiei de tip occidental, dar puteau să trăiască foarte bine şi cu democraţiile de tip Puţin.

Doar România a simţit nevoia sa se implice mai adânc în problema. Atât din cauza Republicii Moldova, cât şi datorită faptului că noua administraţie se vrea un fel de portavoce pentru interesele americane în spaţiul Mării Negre. Vizita la Washington a preşedintelui Băsescu, care începe astăzi, ar putea să aducă elemente şi mai tranşante în această direcţie.

Singura problema este ca gălăgia făcută la Bucureşti, pentru a face pe plac americanilor, să nu deranjeze atât de tare Bruxelles-ul încât să amâne semnarea Tratatului de aderare la Uniunea Europeană

programata pentru aprilie. Nu de alta, dar în acest moment, cămaşa europeană ar trebui să-i fie mai aproape României decât platoşa americană sau gardul ex-sovietic.